เอกสารประกอบการบรรยายชี้แจงผู้ตรวจสอบภายในของกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง พรบ. วินัยการเงินการคลัง พ.ศ. 2561

- การตรวจสอบภายใน
- การควบคุมภายใน
- ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวงพาณิชย์

โครงสร้าง พ.ร.บ. วินัยการเงินการคลัง พ.ศ. 2561

ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. **การตรวจสอบภายใน**
2. **การควบคุมภายใน และ**
3. **การบริหารจัดการความเสี่ยง**

โดยให้ถือปฏิบัติตาม<u>มาตรฐาน</u>และ<u>หลักเกณฑ์</u>ที่กระทรวงการคลังกำหนด

1. การตรวจสอบภายใน

หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐาน และหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายใน พ.ศ. 2561

1.1 การปฏิบัติงานคงยึดหลักเดิม คือ ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในภาครัฐ (แก้ไข จริยธรรม เป็น จรรยาบรรณ)

1.2 ส่วนที่เปลี่ยนจากเดิม คือ ด้านการกำกับดูแล

(1) กำหนดให้มี คตส. ประจำกรม ภายใน 3 ปี นับจากที่ประกาศใช้หลักเกณฑ์ฯ วันที่ 13 พ.ย 2561 โดยมีหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในกรมเป็นเลขานุการ คตส.

1.3 ส่วนที่เปลี่ยนจากเดิม คือ ด้านกำกับดูแล

(1) ทั้งนี้ให้หน่วยตรวจสอบภายในขึ้นตรงกับ คตส. (เรื่อง การแต่งตั้ง โยกย้าย ถอดถอน เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และประเมินผลงาน ของหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน) **ส่วนการบริหารงานทั่วไปขึ้นตรงต่ออธิบดี**

(2) องค์ประกอบ คตส. ประจำกรม

- ประธาน 1 คน

- กรรมการไม่น้อยกว่า 2 คน ไม่เกิน 4 คน โดยมีกรรมการผู้แทนกรม ไม่เกิน 3 ลำดับ จากอธิบดี

- หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภาย เป็น เลขานุการ

1. การตรวจสอบภายใน

(2) องค์ประกอบ คตส. ประจำกรม

- ประธาน 1 คน
- กรรมการไม่น้อยกว่า 2 คน ไม่เกิน 4 คน โดยมีกรรมการผู้แทนกรม ไม่เกิน 3 ลำดับ จากอธิบดี
- หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภาย เป็นเลขานุการ

ทั้งนี้วาระการดำรงตำแหน่ง (ปี) /วาระประชุม(ครั้ง)/อื่นๆ ให้เป็นไปตามที่หน่วยงานของรัฐ (กรม) กำหนด ส่วนค่าตอบแทน ให้เป็นไปตามอัตราที่กฎหมายกำหนด (กรมบัญชีกลางจะประกาศภายหลัง)

1. การตรวจสอบภายใน

(3) หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ (กรม) เหมือนเดิม ส่วนที่เพิ่มคือ หากมีเจตนาปล่อยปละละเลยในการปฏิบัติ โดยไม่มีเหตุอันควร กระทรวงการคลังพิจารณาความเหมาะสมในการเสนอความเห็นต่อไป

2. การควบคุมภายใน

หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายใน พ.ศ. 2561

2.1 วิธีการจัดทำ หรือแนวคิดการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน เหมือนเดิม คือ ยึอหลัก COSO

2.2 ส่วนที่เปลี่ยนจากเดิม คือ กรมบัญชีกลางรับผิดชอบ (เดิม สตง. ดูแล) ดังนี้

(1) ไม่ระบุให้มีการจัดทำแบบสอบถามการควบคุมภายในของแต่ละเรื่องเพื่อค้นหาความเสี่ยงตามแบบสอบถาม (ของเดิม) ของ สตง.

2. การควบคุมภายใน

(2) กำหนดให้มีรายงานประเมินผลฯ ระดับกระทรวง (แบบ ปค. 2 4 5 และ 6) โดยกรมส่งให้กระทรวง (กพร.) ในฐานะดูแลภาพรวมกระทรวง) ภายใน 90 วัน นับจากสิ้นปีงบฯ และกระทรวงฯ ส่งให้กระทรวงการคลังภายใน 150 วัน นับจากสิ้นปีงบฯ

(3) ขอบเขตของรายงานประเมินผลฯ ระดับกระทรวง รวมถึง หน่วยงานในสังกัด ได้แก่

รัฐวิสาหกิจ และเงินทุนหมุนเวียนที่ไม่ใช่นิติบุคคล

2. การควบคุมภายใน

(4) ความหมายฝ่ายบริหาร เรื่องการควบคุมภายใน หมายถึง ผู้บริหารทุกระดับของหน่วยงานรัฐ (ไม่เหมือน เรื่องการตรวจสอบภายใน)

(5) หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ หากมีเจตนาปล่อยปละละเลยโดยไม่มีเหตุอันควร กระทรวงการคลังพิจารณาความเหมาะสมในการเสนอความเห็นต่อไป

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

ขั้นตอนการสอบทาน

1. การศึกษาทำความเข้าใจองค์กร
2. สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน
3. รายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.๖)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>การศึกษาทำความเข้าใจองค์กร</u>

-ภารกิจตามกฎหมายของกระทรวง /กรมในสังกัด

-โครงสร้างการบริหารงาน

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

- จัดทำกระดาษทำการ “แบบสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน” แบ่งเป็น 7 ส่วน คือ

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 1</u>. สอบทานรายงานความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในของหัวหน้าหน่วยงาน (แบบ ปค. 1) ว่า มีเนื้อหาครบถ้วนถูกต้อง และสอดคล้องสมเหตุสมผลหรือไม่ ขัดแย้งกับรายงาน ปค. 4 และ ปค. 5 และระบุงวดเวลาประเมิน พร้อมทั้งมีหัวหน้าหน่วยงานลงนามรับรอง โดยมีคำถาม 3 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 2</u>. สอบทานการประเมินองค์ประกอบการของการควบคุมภายในตามแบบรายงานผลการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (แบบ ปค.4) ว่า มีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการควบคุมภายใน 5 องค์ประกอบ ครบตามหลักการของแต่ละองค์ประกอบที่มาตรฐานการควบคุมภายในกำหนดไว้ และมีบทสรุปผลการประเมินโดยรวม โดยมีคำถาม 3 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

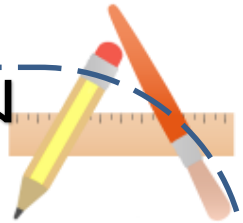

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 3</u>. สอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในจากรายงานประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค. 5) ว่า มีการกำหนด/กิจกรรมที่จะปรับปรุง วัตถุประสงค์ ความเสี่ยง และวิธีการปรับปรุงการควบคุมภายในได้เหมาะสมสอดคล้องกับความเสี่ยง รวมทั้งกำหนดเวลาแล้วเสร็จและผู้รับผิดชอบ โดยมีคำถาม 7 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (คะแนนเต็ม 35 คะแนน)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 4</u>. สอบทานรายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน (แบบ ปค. 6) ว่า ผู้ตรวจสอบภายในลงนามรับรองตามแบบรายงานฯ มีการเปิดเผยข้อตรวจพบหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับความเสี่ยงและการควบคุมภายใน หรือการปรับปรุงการควบคุมภายใน และความเห็นในรายงานฯ มีความสมเหตุสมผลสอดคล้องกับหน่วยราชการ (แบบ ปค. 1) โดยมีคำถาม 3 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 5</u>. สอบทานประสิทธิภาพการควบคุมภายในโดยรวมของหน่วยงาน โดยการสอบถาม และสังเกตการณ์การปฏิบัติงานว่า ส่วนราชการมีติดตามการปฏิบัติตามการควบคุมภายในตามแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายใน และมีมาตรการการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงอย่างสมเหตุสมผล รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากส่วนงานย่อย โดยมีคำถาม 4 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 6</u>. สรุประดับผลการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในของส่วนราชการ รอบประจำปีงบประมาณ 12 เดือน – เป็นการสรุประดับค่าคะแนน โดยรวมคะแนนจากส่วนที่ 1 - 5 (คะแนนเต็ม = 100) แล้วนำมาสรุประดับผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนที่ได้ ดังนี้

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

ระดับดีมาก = 85 – 100 คะแนน

ระดับดี = 75 – 84 คะแนน

ระดับพอใช้ = 65 – 74 คะแนน

ระดับควรปรับปรุง = ต่ำกว่า 65 คะแนน

แนวทางการสอบทานการประเมินผลควบคุมภายในของกระทรวง ปีงบประมาณ 2561

<u>สอบทานโครงสร้างและการปฏิบัติตามการควบคุมภายใน</u>

<u>ส่วนที่ 7</u>. สรุปข้อค้นพบ/ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากผู้สอบทาน –เป็นส่วนของการแสดงความเห็นเพื่อให้ข้อสรุปข้อค้นพบ/ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะที่มีนัยสำคัญจากผลการสอบทานและประเมินผล (ในส่วนที่นอกเหนือจากคำถามส่วนที่ 1-5)

ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวง

1. ระบุความเสี่ยงไม่ถูกต้อง

1.1 ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ข้อเท็จจริง (FACT) ที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงาน เช่น เจ้าหน้าที่มีความรู้ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นต้น (ความเสี่ยง คือ <u>เหตุการณ์</u>ที่อาจจะ<u>เกิด</u> หรือ <u>ไม่เกิด</u> และไม่พึงประสงค์) ดังนั้น การมองเส้นแบ่งการระบุ

เหตุการณ์ระหว่างRISK กับ FACT

ใกล้เคียงกัน

ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวง

1.2 ส่วนราชการไม่เข้าใจเรื่อง ความเสี่ยง ดังนั้น ในคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน (ควรแก้ไขเป็นคณะกรรมการ) การประเมินผลการควบคุมภายในของกรม บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในกรม ควรเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ (ไม่ควรเป็นกรรมการ) เพื่อแนะนำเรื่อง 1. ความเสี่ยง และวิธีการควบคุมปิดความเสี่ยง 2. คัดเลือกกระบวนงานที่สำคัญ

ถ้าความเสี่ยงผิด วิธีควบคุมก็ผิดตาม

ถ้ามีกระบวนงานมาก เป็นภาระ/ไม่คุ้ม

→

→

ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวง

1.3 แบบรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค. 5) ไม่พบกระบวนงานตามภารกิจที่สำคัญหรือโครงการสำคัญของกระทรวงการ ดังนี้

(1) กระบวนงานการบริหารจัดการแผนงาน/โครงการสำคัญตามยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ (Result) ตามวัตถุประสงค์

ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวง

(2) กระบวนงานที่เป็นภารกิจหลักของหน่วยงานงาน เช่น การพัฒนาการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์แห่งชาติ และการพัฒนาเครื่องชี้วัดและพยากรณ์เศรษฐกิจ เป็นต้น รวมถึงงานด้านการส่งเสริมการค้าในต่างประเทศของสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

ผลการสอบทานการควบคุมภายในของกระทรวง

1.4 แบบรายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน (แบบ ปค. 6) พบว่า มีเนื้อหาเรื่อง ความเสี่ยง และการปรับปรุงการควบคุมภายในเหมือนกับของกรม (หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน แบบ ปค. 1)

ทั้งนี้ บทบาทของแบบ ปค. 6 ของผู้ตรวจสอบภายใน คือ ประเมินว่า ความเสี่ยง และวิธีการปรับการควบคุมภายใน ที่กรมเปิดเผยไว้ครบถ้วนและถูกต้องหรือไม่ หากผู้ตรวจสอบภายใน เห็นว่า แบบ ปค. 1 เปิดเผยข้อมูลครบถ้วนและถูกต้อง ก็แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข แต่หากผู้ตรวจสอบภายใน เห็นว่า ยังไม่ครบถ้วนและถูกต้อง ก็แสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขในวรรคที่ 2.

.....THE END.....

นายสมพร ธรรมบูชิต

นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการ

กลุ่มตรวจสอบภายใน สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

วันที่ 30 มกราคม 2562